

Turun kaupunki ja EU:n Itämeri-strategia

Alexi Randell

Euroopan unionin hyväksymä Itämeri-strategia on tuonut uutta ryhtiä ja dynamiikkaa pohjoisen Euroopan alueelliseen kehitykseen. Jo valmisteluvaiheessa se toi laajasti yhteen Itämeren alueen toimijoita julkisen hallinnon, elinkeinoelämän, tieteen ja tutkimuksen, kulttuurin ja kansalaistoiminnan piiristä.

Kaupungeilla ja alueilla on tässä monitasoisessa yhteistyössä varsin keskeinen osuus. Turku ja Varsinais-Suomi ovatkin alusta alkaen osallistuneet aktiivisesti niin Itämeri-strategian valmisteluun kuin sen toteutukseen. Tämä vaikuttaminen on tapahtunut eri kanavia pitkin, niin Brysselin Eurooppa-toimistomme kautta, kahdenvälisissä kaupunkisuhteissa kuin moninkeskisissä verkostoissa. Turku on pitkälti vastannut Itämeren kaupunkien liiton UBC:n Itämeri-strategian kehittelystä. Järjestöön kuuluu pitkälti toistasataa kaupunkia kaikista Itämeren maista.

Vaikka Itämeri-strategia on nimenomaisesti Euroopan unionin ja sen jäsenmaiden strategia, on alusta alkaen ollut selvää, ettei se voi saavuttaa kunnianhimoisia tavoitteitaan alueemme kaikinpuolisesta kehittämisestä ilman Venäjän myötävaikutusta. Venäjä on, Saksan ohella, Itämeren alueen suurin talous. Itämerestä on viime vuosikymmenellä tullut itänaapurimme merkittävin öljyn vientiväylä, ja se on myös avainasemassa Venäjän tuonnissa.

Yhteistyö Venäjän itämerellisten alueiden, erityisesti Pietarin kaupungin, Leningradin alueen ja Kaliningradin kanssa on myös välttämätöntä paitsi logististen ja taloudellisten, myös muiden keskeisten tavoitteiden toteuttamiseksi. Ympäristökysymykset, joissa on jo saavutettu hienoja tuloksia, ovat tästä ehkä tunnetuin esimerkki.

Siksi on varsin ymmärrettävää, että muun muassa Suomessa on nähty tärkeäksi etsiä keinoja, joilla Venäjän Itämeri-toimijat saataisiin aiempaa tiiviimmin mukaan kaikkia osapuolia hyödyttävään yhteistoimintaan. On varsin luontevaa että Turku, joka on Pietarin ensimmäinen ystävyyskaupunki jo vuodesta 1953 lähtien, on ollut tässä aktiivisesti mukana.

Vaikka kylmän sodan päättymisen jälkeen on aika ajoin vähätelty menneiden vuosikymmenien jäykkiä ja muodollisiakin seurustelutapoja ystävyyskaupunkien kesken, tulee muistaa, että ne olivat pitkään ainoa foorumi, joilla naapurimaamme paikalliset päättäjät saattoivat olla vuorovaikutuksessa länsimaiden kanssa. Lisäksi nämä Turun ja Pietarin kohta 60 vuotta kestäneet katkeamattomat kaupunkikontaktit ovat luoneet vankan luottamusväylien, jonka pohjalta on mahdollista kehittää uusia yhteistyömuotoja.

Turku-prosessi edistää yhteistyötä Itämerellä

Erityinen merkitys on hyvään vauhtiin päässeellä yhteistyöhankkeella, joka tunnetaan nimellä ”Turku-prosessi”. Sen tavoitteena on edistää käytännön yhteistyöhankkeita Itämeren alueella, erityisesti Venäjän Itämeri-toimijoiden kanssa. Prosessin aloitteentekijöinä ja koordinaattoreina toimivat Turun kaupunki ja Varsinais-Suomen liitto. Jo nyt voidaan ennustaa, että sillä tulee olemaan merkittävä rooli alueemme yhteistyön kehittämisessä.

Turku-prosessin toiminnallisena lähtölaukauksena voidaan pitää Turussa syyskuussa 2010 pidettyä ”pyöreän pöydän” kokousta, joka kartoitti laajasti yhteistyön tilannetta ja mahdollisuuksia eri elämän aloilla. Pietarista neuvonpitoon osallistui muun muassa kaupungin keskusjohton, ympäristökomitean, kauppa- ja teollisuuskamarin sekä yliopistojen edustajia. Euroopan komissiosta paikalla oli korkeimman tason edustus – aluekehityksestä vastaavan osaston pääjohtaja Dirk Ahner esikuntineen. Keskeisten suomalaistahojen, kuten ministeriöiden, ympäristötoimijoiden (mm Baltic Sea Action Group, John Nurmisen säätiö) lisäksi pyöreän pöydän keskusteluihin osallistui EU:n Itämeri-strategian keskeisten hankkeiden koordinaattoreita.

Toinen Turku-prosessin istunto pidettiin kuluvaan vuoteen toukokuun lopulla Pietarissa, osana perinteisiä Turku-päiviä. Tapahtuma oli kaksiosainen: Ensimmäisen päivän avoimessa foorumissa kartoitettiin arvovaltaisten alustajien johdattelemana laajasti Itämeren alueen yhteistyön tilannetta. Puhujista mainittakoon muun muassa Pietarin kaupunginhallituksen jäsen, kansainvälisen komitean puheenjohtaja Alexander Prohorenko, Baltic Sea Action Groupin perustaja Ilkka Herlin ja DG REGIO:n pääjohtaja Dirk Ahner.

Seuraavan päivän työkokouksen - Turku-prosessin toisen pyöreän pöydän istunnon- avannut Pietarin varakuvernööri Mihail Oseevski piti foorumia erittäin merkittävänä. Hän korosti Pietarin aina olleen, ja jatkossakin haluavan olla, Venäjän ikkuna Eurooppaan.

Pietarin istunnon esityslistalle oli valittu kolme teemaa: innovaatioyhteistyö Itämeren alueella, yhteistyö työllisyyden ja ammatillisen koulutuksen aloilla sekä ympäristökysymykset. Asiantuntija-alustusten pohjalta virisi jokaisesta teemasta vilkas keskustelu, jossa tehtiin lukuisia käytännön aloitteita.

Pietarin tapaamisessa uutta oli myös se, että kokoukseen osallistuivat uusina osapuolina myös Hampurin kaupunki sekä Leningradin alue. Niiden aktiivinen mukaantulo Turku-prosessiin on edelleen lisännyt sen painoarvoa. Hampurin kaupungin edustajana Turku-prosessiin osallistuva senaatin pääjohtaja Stefan Herms kutsui kolmannen pyöreän pöydän istunnon hansakaupunkiinsa. Ennen sitä on kuitenkin tarkoitus saada työryhmissä liikkeelle käytännön yhteistyöhankkeita, joiden edistymistä Hampurissa voidaan sitten arvioida.

Pietarissa vahvistettiin myös Turku-prosessin tavoitteet ja keskeiset roolit. Prosessin suunnittelusta vastaa kolmen tahon – Pietarin ja Hampurin kaupunkien sekä Turun/Varsinais-Suomen liiton - edustajista koostuva ryhmä, jossa suomalaiset toimivat koordinaattorina ja sihteerinä. Yhteisen kannanoton mukaan ”Euroopan komissio/DG REGIO tukee aloitetta ja osallistuu prosessin sekä siitä seuraavien toimenpiteiden edistämiseen siten kun koordinaattori tulee pyytämään”.

Näin myös muodollisesti kirjattiin Turku-prosessin kautta syntynyt uusi, osapuolten erittäin merkittävänä pitämä yhteistyön ulottuvuus: Pietarin kaupunki ja muut Venäjät Itämeren alueen toimijat ovat mukana suorassa vuoropuhelussa paitsi alueen muiden toimijoiden, myös Euroopan komission kanssa, tavoitteena konkreettisten yhteistyöhankkeiden toteuttaminen.

Turusta Itämeren tietokeskus

Turun kaupunki pitää nimeään kantavaa prosessia erittäin merkittävänä ja tekee omalta osaltaan parhaansa sen tavoitteiden edistämiseksi. Turku vahvistaa lähivuosina myös muilla tavoin asemaansa valtakunnallisena Itämeri-osaamiskeskittymänä ja alueellisen yhteistyön rakentajana. Tälle on olemassa niin kansallinen kuin kansainvälinen tilaus.

Pietarin kaupungin nimissä puhunut kansainvälisen komitean varapuheenjohtaja Igor Lonski totesi Turun pyöreän pöydän keskustelussa, että eräs keskeisistä haasteista olisi koota yhteen tietoa siitä, mitä eri aloilla on jo Itämeriyhteistyössä aikaansaatu. Tämä helpottaisi uusien aloitteiden suunnittelemista ja toteuttamista.

”Turusta voisi muodostua tällainen tietokeskus, jossa asiantuntijat arvioisivat ongelmia ja kehittelisivät nykypäivään sopivia ratkaisumalleja”, Lonski ehdotti. ”Pietari tukee Turku Itämeren alueen rationaalisen käytön tutkimuskeskuksena”, Lonski lisäsi. Hänen mukaansa tällainen ”Itämeri-osaamiskeskus” loisi edellytyksiä kehittää niin lyhyen kuin pidemmänkin tähtäimen ratkaisuja Itämeren alueen haasteiden ratkaisuille.

Turun kaupunki toimii tähän suuntaan erityisesti kehittämällä Itämeren kysymyksiin erikoistuneen Centrum Balticum -säätiön toimintaa. Säätiö soveltuu tähän tehtävään erinomaisesti, ovathan sen perustajajäseniä Turun ja Lounaisen Suomen rannikkokaupunkien ohella Varsinais-Suomen liitto ja alueemme yliopistot, joilla kaikilla on merkittävää itämerellistä osaamista.

Itämeren alue on Suomen ”lähiulkomaa”, keskeisen tärkeä yhteistyöalue. Siksi maamme Itämeripolitiikkaa tulisi edelleen vahvistaa ja eri toimijoiden keskinäistä työnjakoa selkeyttää

Turun ja Lounaisen Suomen historia ja kehitys ovat vuosisatoja liittyneet tiiviisti Itämereen, ja tänne on kertynyt maassamme ainutlaatuista itämerellistä osaamista. Olemme valmiita hyödyntämään sitä laajemminkin yhteiseksi eduksi ottamalla vastuuta maamme Itämeri-seurannasta yhteisesti sovittavalla tavalla.

*Aleksi Randell
Turun kaupunginjohtaja
Centrum Balticum –säätöön hallituksen puheenjohtaja
aleksi.randell@turku.fi*

Lisätietoja Turku-prosessista:

Koordinaattori: yhteysjohtaja Mikko Lohikoski
mikko.lohikoski@turku.fi
www.turkuprocess.fi

Centrum Balticum

Vanha Suurtori 7
20500 Turku
puh. 020 775 1341
www.centrumbalticum.org
centrumbalticum@centrumbalticum.org
